

STALLO OG LAPPEBRØDRENE SODNO.

(Lappisk folkesagn.)

Der var engang to brødre som hette Sodno, og de eide en stor renhjord. De hadde en eneste søster, hun hette Lyma, og naar brødrene var ute paa jagt, maatte Lyma passe og gjete renene.

Flere mil fra brødrene Sodno bodde tre brødre av Stalloslegten sammen med sin mor. En dag da Sodno-brødrene var ute paa jagt, kom Stallobrødrene og tok Lyma og alle renene. Men før de fik hende med sig, saa hun sit snit til at knyte enden av et traadnøste fast i gammen. Hun lot traaden løpe efter sig der de gik, og da den ikke rak længer, tok hun rentalle som hun hadde gjemt i pæsken og lot smaaklumper falde i rad langs veien, for at brødrene kunde se hvor der var blit av hende og renene. Da de kom hjem fra jagten og fandt gammen tom, og saa at alt var røvet, skjønnte de med én gang at det maatte være Stallofolkene som bodde langt vestenfor, som hadde været der og tat med sig søsteren og renene og plyndret alt, saa der ikke var matsmulen igjen i huset. Sodno-brødrene visste ingen anden raad end at gaa efter traaden og rentallen, og saa gav de sig straks avsted for at hevne sig paa Stallo-folket.

Tredje dagen ut paa kvelden kom de frem dit hvor Stalloene bodde; men de turde ikke gi sig i kast med dem aapenlyst, de maatte bruke list, og saa kløv de op i et træ ved bækken hvor Stallofolket pleide at hente vand. Ut paa kvelden kom søsteren for at hente vand i det klare maaneskinnet, og brødrene viftet til hende med luene sine, saa hun saa skyggen av dem paa marken og skjønnte at de var der. Saa sa de til hende hvordan hun skulde bære sig ad for at frelse sig selv og renene og faa hevn over Stalloene. «Du vet det,» sa de, «at Stallo ikke smaker maten, men kaster den til hundene, hvis den ikke er renslig laget. Naar han har sat gryten over varmen, og kjøttet har kokt en god stund, saa skal du traas paa enden av et av vedtrærne som ligger under gryten, akkurat som av vanvare, saa den holder, og det skvætter kul og aske opi. Saa sier han det ikke er renslig og ber dig ta gryten og bære ut og kaste alt sammen for hundene. Men da bærer du den hit til os. Vi har ikke smakt mat paa tre døgn.»

Søsteren gjorde som brødrene sa, og det gik som de hadde ventet. Da den ældste Stallo saa det kom aske i gryten, sa han til lappepiken at hun skulde bære ut gryten, og slaa altsammen for hundene og hente rent vand til ny kokning. Lyma bar kjøttet til brødrene, og de sa hvad hun videre skulde gjøre.

«Naar du har kokt maten for anden gang, og den ældste Stallobroren har spist, skal du late som du ikke lenger er sint paa ham, men som du bryr dig om ham, og saa skal du tøve saa længe med ham, at du faar ham til at ta av sig jernskjorten han har, og naar han har faat av den, skal du lure dig til at sette den saa nær

varmen at den blir brændende het. Resten skal vi greie selv.»

Lyma gjorde som brødrene bad hende. Den ældste av Stallobrødrene hadde fridd til hende hele tiden; men hun vilde ikke ha ham og skydd ham som pesten; men i kveld lot hun som om hun hadde skiftet sind. Stallo var saa glad over det, at hun straks fik lov til at ta av ham jernskjorten.

Stallo hadde hentet noen renokser hjem fra mar-ken. De vilde han slagte den næste dagen. Han hadde bundet dem tætt indtil stuevæggen. Nu gik Sodno-brødrene bort til huset, tok tak i hornene paa renoksene og slog dem haardt sammen. Inde i stuen hørte de dette, og det hørtes ut som dyrene holdt paa at stange hverandre og strype sig i tømmene. Den ældste av Stalloene hørte det straks og sa til den yngste at han skulde gaa ut og skille renene, saa de ikke strypte sig. Han gik ut; men han var ikke før kommet utfor døren, før brødrene hugg til ham, saa han faldt død uten at gi en lyd eller et suk fra sig. Saa begyndte Sodno-brødrene at gjøre larm med renoksene igjen. Da sa Stallo til den andre broren sin: «Gutten raar nok ikke med renene, du faar gaa ut og hjelpe ham.» Han gik ogsaa ut; men de hugg ham ned, saa han faldt uten at gi suk fra sig, akkurat som den første. Renoksene holdt paa at stanges og larmet endda.

«Det var da artig, at de ikke kan faa skilt renene. Nu faar jeg staa op og gaa ut selv,» sa Stallo og vilde trække jernskjorten paa sig; men den var saa altfor varm at han maatte gaa uten jernskjorte. Sodno-brødrene var ikke sikre paa, hvilken vei Stallo vilde komme ut, enten gjennom gangdøren eller en liten bakdør.

Derfor hadde den ældste Sodno stillet sin yngste bror ved bakdøren, for at Stallo ikke skulde undgaa dem, om han fandt paa at krype ut bakveien.

Slik gik det ogsaa; for Stallo hadde begyndt at ane uraad, da brødrene blev saa længe borte, og han kom krypende ut bakdøren. Dette hørte den ældste Sodnbroren, og han sprang til for at hjælpe bror sin; men da hadde Stallo alt faat dødshugget og reiste sig ikke mer.

Imens laa den gamle Stallokjærringen, mor til de tre brødrene, og sov og visste ikke om noget av det som var hændt. Nu bandt Sodnbrodrene paa sig klærne til de to yngste Stallobrødrene og gik ind; for de vilde ha greie paa, hvor Stalloene hadde gjemt skatene sine. Da de begyndte at lysne om morgenen, gik den yngste Sodnbroren bort til gamlekjærringen og la hodet i fanget hendes, for at hun skulde lyske ham. Imens fik han hende til at prate om rensdyr og reiser og mangt og meget; men ret som det var, fór han op, som om det var noget han med én gang kom til at huske. «Kjære mor, hvor er det sølvet til den ældste bror min ligger gjemt?» sa han. «Og det vet du ikke?» sa gamlekjærringen og undret sig svært over at han ikke visste det. «Nei, jeg er saa glemsk,» sa han. «Det ligger jo under dørtreskelen,» sa hun. Saa tidde han stille en stund; men om litt spurte han igjen: «Men kjære mor, hvor er sølvet til den mellemste bror min, da?» «Vet du ikke det heller!» sa gamlemor og begyndte at bli sint paa gutten. «Aa, jeg har glemt det; for jeg er saa stutthugsen,» sa gutten. «Det ligger under huggestabben,» sa kjærringen.

Saa tidde han en stund; men om litt spurte han: «Men kjære mor, hvor er mit eget sølv hen, da?»

Da blev gamlemor sint for alvor og grep efter bjerkeriset og vilde gi ham over ryggen, for at faa ham til at huske. Men Sodno snakket vel med hende, saa han fik stagget hende, og tilslut fik han vite at sølvet til den yngste Stallo laa under sætet til gamlekjærringen. Nu visste de, hvad de vilde vite.

«Kjære bedstemor,» sa Lyma som sat ved skorstenen, «vet du rigtig hvem det er du sitter og snakker med?» «Hvad?» sa gamlekjærringen, «det skulde vel aldrig være Sodno?» «Jo, ham er det,» sa Lyma. Gamlekjærringen begyndte at lete efter ildrøret sit, det som hun pleide suge blod med av dem som hun vilde dræpe og ofre. Men trollrøret var væk; for Lyma hadde lurt sig til at lægge det paa varmen. «Hvor er sugerøret mit?» skrek kjærringen. «Se der ligger det, bedstemor,» sa Lyma og viste hende det i varmen. Stallokjærringen tok det, saa gloende det var, satte det for munden og suget i sig gloende kul og ildmørje med røret, saa indvoldene hendes brændte op, og hun døde paa flekken. Nu grov Sodnobreðrene op sølvskattene, fandt dem alle tre, tok saa søsteren og renene med sig tilbake og reiste østover til sit eget hjem.
